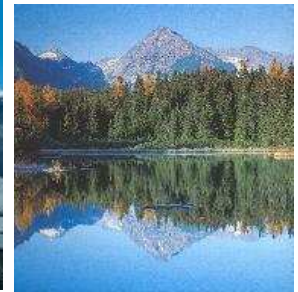

Alternatíva rozvoja cestovného ruchu v národných parkoch .

Poprad
október 2008

NP na Slovensku

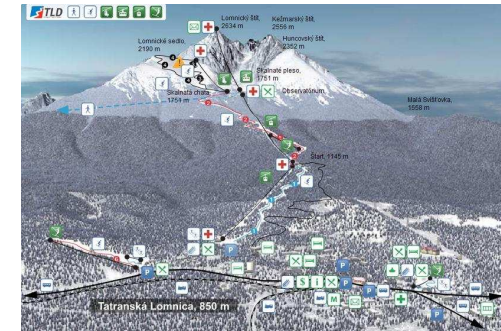
Národný park je rozsiahlejšie územie, spravidla s výmerou nad 1 000 ha, prevažne s ekosystémami podstatne nezmenenými ľudskou činnosťou alebo v jedinečnej a prirodzenej krajinnej štruktúre, tvoriace nadregionálne biocentrá a najvýznamnejšie prírodné dedičstvo, v ktorom je ochrana prírody nadradená nad ostatné činnosti.

K prvému pokusu vlády o zriadenie takto chráneného územia došlo v Spojených štátoch amerických, keď prezident Abraham Lincoln 30. júna 1864 podpísal zákon, ktorým sa postupuje Yosemite Valley a Mariposký háj (Mariposa Grove) sekvojovcov obrovských (jadro budúceho svetoznámeho Yosemitekého národného parku) štátu Kalifornia:

Vyššie uvedený Štát prijme tento postupovaný majetok za výslovných podmienok, že sa areál bude používať na verejné použitie, ako výletné miesto a na rekreáciu, [a] že bude naveky nescudziteľným.

Názov NP	výmera (ha)	% plochy SR
1. Tatranský národný park	73 800	1,51
2. NP Nízke Tatry	72 842	1,49
3. NP Veľká Fatra	40 371	0,82
4. NP Slovenský kras	34 611	0,71
5. NP Poloniny	29 805	0,61
6. NP Malá Fatra	22 630	0,46
7. NP Muránska planina	20 318	0,41
8. NP Slovenský raj	19 763	0,40
9. NP Pieninský národný park	3 750	0,08
Spolu	317 890 ha	6,49%

Najznámejšie strediská cestovného ruchu v TANAP-e

Tatrawest.r.o.

Trvalo udržateľný rozvoj spoločnosti je taký rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov (§ 6 zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí). (Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky, 2000)

people

respect

nature

Swot analýza priestoru TANAP-u a podhoria

silné stránky

- najstarší národný park na Slovensku a najvýznamnejší v celých Karpatoch
- významný prírodný a kultúrno – historický región
- špecifické spoločenstvá zmiešaných horských smrekových lesov, porasty kosodreviny, kvetnaté horké a alpínske biotopy, rašeliniská zvyšujúce ekologickú stabilitu krajiny
- najmenšie veľhory sveta
- vysoký počet glaciálnych reliktov a tatranských endemitov
- pozostatky ľadovcovej činnosti zaľadnenia (ľadovcové kary, morény ,plesá)
- typické historické osídlenie podhoria a ním tvorená charakteristická krajinná štruktúra
- rozsiahla sieť turistických chodníkov a cyklotrás
- tradičné miesto pre vysokohorskú turistiku
- vybudovaný efektívny informačný systém (informačné strediská, múzeum, náučné panely)
- založený systém informovanosti prostredníctvom časopisu TATRY ,Tatranský dvojtýždenník, Podtatranské noviny
- chránené vtáčie územie a územie európskeho významu tvoriace návrh súvislej európskej sústavy chránených území NATURA 2000
- výskyt lokalít medzinárodného významu (ramsarské lokality, biosférická bilaterálna rezervácia TATRY...)
- rada národného parku ako iniciatívny a konzultačný orgán pre záležitosti národného parku
- snaha o usmernenie návštevnosti do podhorského pásma určeného pre rozvoj CR, rekreácie, športu, bývania a ekonomických aktivít
- vybudovaný systém cyklotrás v NP v nadväznosti na OP a podhorie, systém lyžiarskej bežeckej magistrály
- prepracovaný systém vychádzkových trás v okolí urbanistických sídiel so špecifickým označením a orientáciou na historickú a prírodohodnotnú unikátnosť

silné stránky

- najstarší národný park na Slovensku a najvýznamnejší v celých Karpatoch
- významný prírodný a kultúrno – historický región a tradičné miesto pre vysokohorskú turistiku
- špecifické spoločenstvá zmiešaných horských smrekových lesov, porasty kosodreviny, kvetnaté horké a alpínske biotopy, rašeliniská zvyšujúce ekologickú stabilitu krajiny
- najmenšie veľhory sveta
- vysoký počet glaciálnych reliktovej a tatranských endemitov
- pozostatky ľadovcovej činnosti zaľadnenia (ľadovcové kary, morény ,plesá)
- typické historické osídlenie podhoria a ním tvorená charakteristická krajinná štruktúra
- rozsiahla sieť turistických chodníkov a cyklotrás
- vybudovaný efektívny informačný systém (informačné strediská, múzeum, náučné panely)
- založený systém informovanosti prostredníctvom časopisu TATRY ,Tatranský dvojtýždenník, Podtatranské noviny
- chránené vtáčie územie a územie európskeho významu tvoriace návrh súvislej európskej sústavy chránených území NATURA 2000
- výskyt lokalít medzinárodného významu (ramsarské lokality, biosférická bilaterálna rezervácia TATRY...)
- snaha o usmernenie návštevnosti do podhorského pásma určeného pre rozvoj CR, rekreácie, športu, bývania a ekonomických aktivít
- vybudovaný systém cyklotrás v NP v nadväznosti na OP a podhorie, systém turistickej – tatranskej magistrály
- prepracovaný systém vychádzkových trás v okolí urbanistických sídiel so špecifickým označením a orientáciou na historickú a prírodohodnotnú unikátnosť

slabé stránky

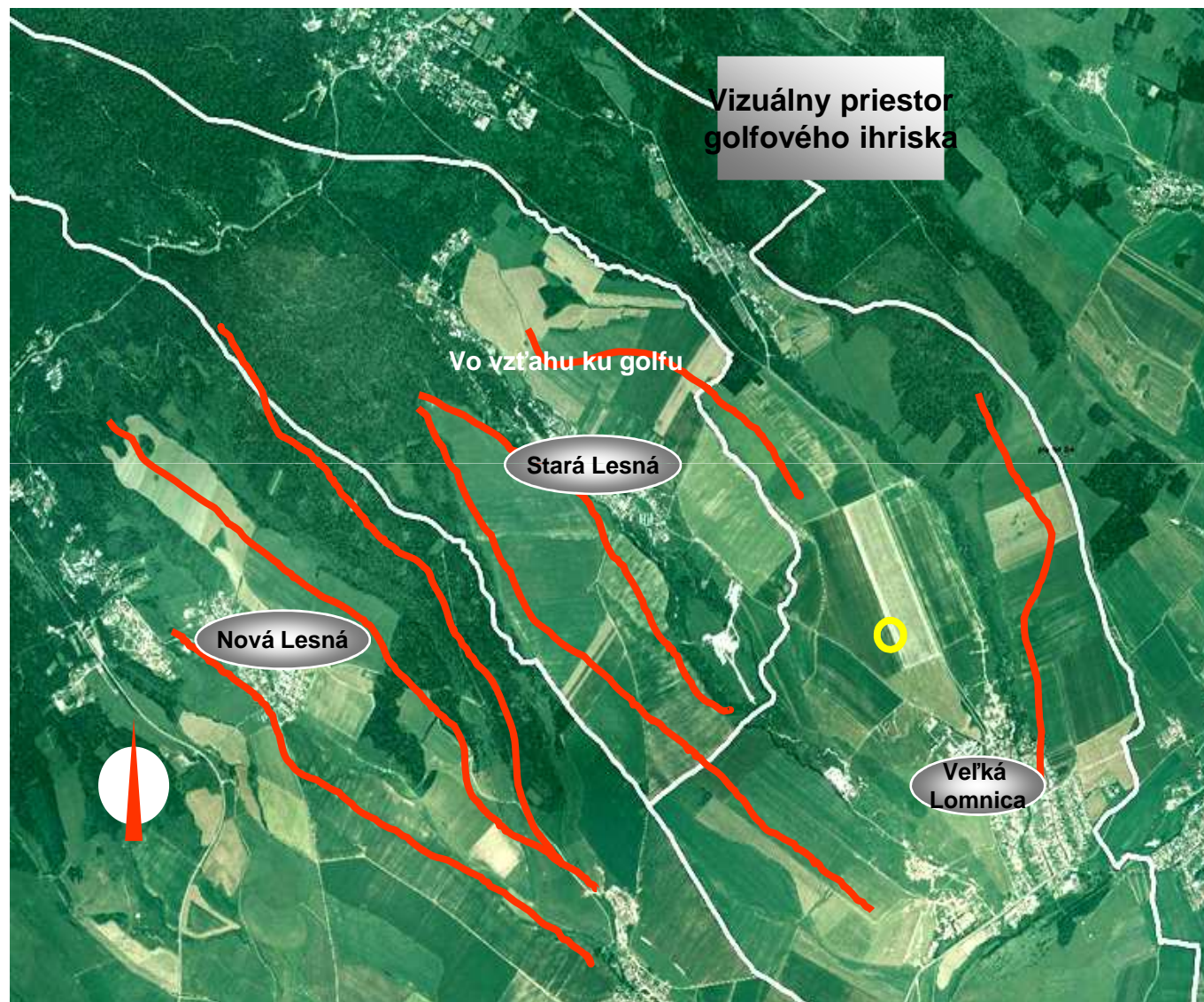
- chýba zákon, ktorým sa vyhlasuje NP jasné zadefinovanie postavenia a cieľa
- neadekvátne postavenie Správy NP
- citlivosť prostredia na zásahy a zmeny
- nevhodné spôsoby manažovania lesných ekosystémov v minulosti (spôsob odstraňovania veterných a snehových kalamít (smrekové porasty)
- nekoordinovaný rozvoj cestovného ruchu
- vysoká návštevnosť (2-3 miliónov ročne)
- nevyhovujúca štruktúra zariadení cestovného ruchu (výstavba nájomných bytov, výstavba nových zjazdoviek a dopravných zariadení.)
- chýbajúca jednotná propagácia územia
- nízky objem finančných prostriedkov na propagáciu a marketing
- na územiach v najcennejších zónach sú situované objekty cestovného ruchu (horské chaty ,lyžiarske areály)
- územno- správna roztrieštenosť
- neschválená UPD
- nerešpektovanie historickej architektúry a spôsobu osídlenia
- strata regionálnej špecifičnosti

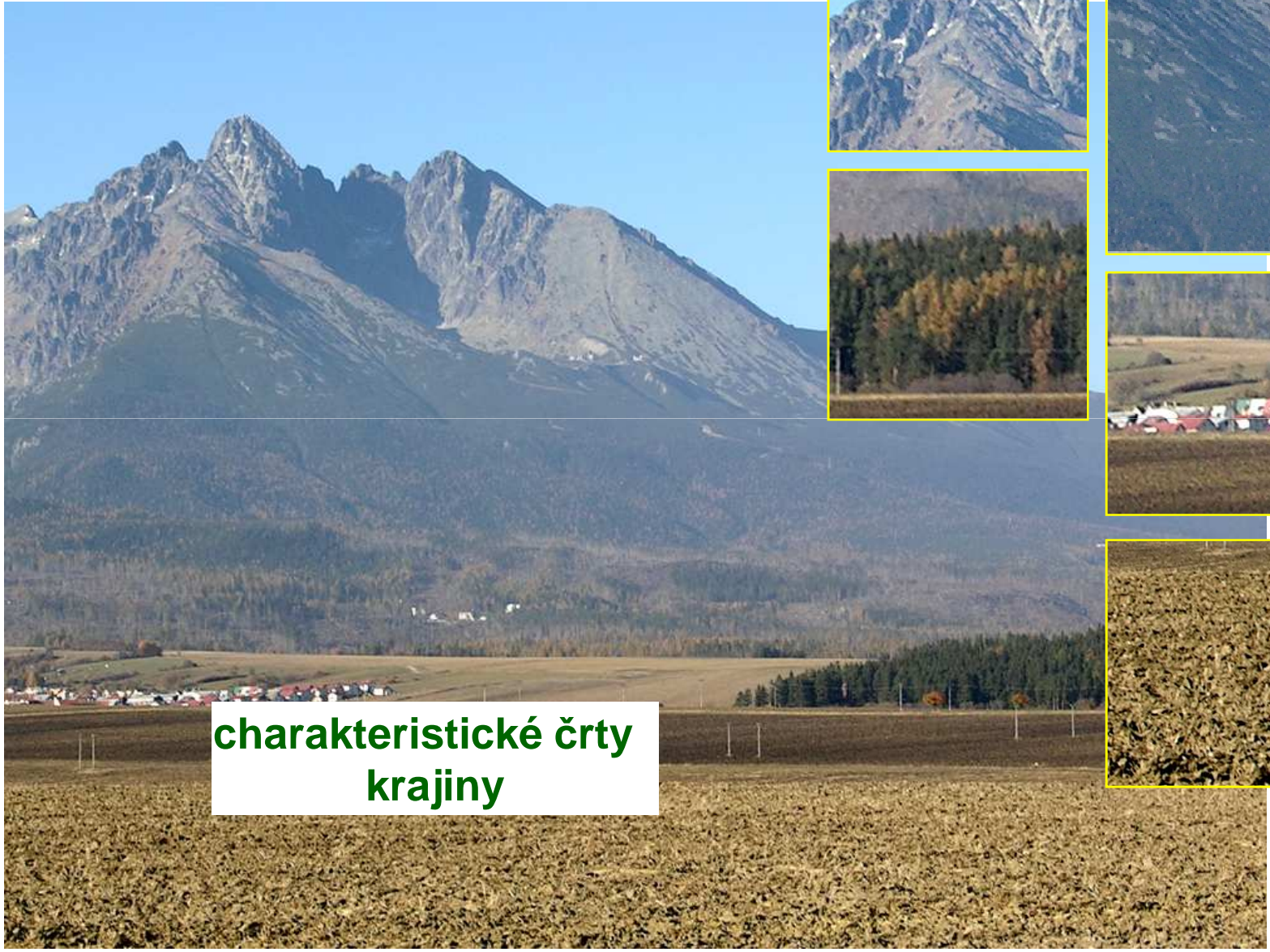
Príležitosti

- geografické a vysoko prírodno – historické hodnotové predpoklady vytvorenia cezhraničného chráneného územia TANAP-TPN s prioritou zachovania jedinečného územia v strednej Európe a posilnenia medzinárodných väzieb
- územie národného parku poskytuje možnosti kombinovaných produktov od rodinnej dovolenky cez športové, turistické, vzdelávacie až po liečebné a oddychové aktivity
- politická vôľa, koordinácia a navzájom prepojená právna úprava všetkých činnosti v území, ktoré budú záväzné pre všetky dotknuté subjekty s cieľom posilniť postavenie myšlienky národného parku „Chrániť prírodu pre budúce generácie“
- možnosť použitia podporných finančných prostriedkov na obnovu krajiny a na podporu tradičného poľnohospodárskeho využitia územia podhoria.
- rozvoj agroturistiky s propagovaním zdravého spôsobu života a produkcie ekologicky zdravých potravín
- architektonické dobudovanie informačných systémov a zachovanie posledných zvyškov tatranskej architektúry, propagáciu historického využívania krajiny
- zachovanie a obnova drobných historických, pamiatok
- dobudovať vhodný systém alternatívnej dopravy v oblastiach hlavných centier cestovného ruchu
- vytvorením skutočne bezzásahových zón umožniť návštevníkom poznanie prírodných procesov prebiehajúcich bez vplyvu človeka, posledné miesta divočiny v Európe môžu byť významným marketingovým produktom v regióne
- Slovensko- Tatry- Divočina slovné spojenie, ktoré môže mať vysoký svetový marketingový potenciál

Ohrozenia

- politický vplyv v nadväznosti na rozvojové aktivity získavania tzv. “rýchlych peňazí“ budovaním lyžiarskych dopravných zariadení, nájomných bytov, ktoré sú v rozpore s poslaním národného parku
- nekoordinovanosť a nezosieťovanosť môže viesť k strate identity územia národného parku
- nepreviazanosť a nesúladsť činnosti a legislatívy vedie k nekoordinovanému spravovaniu a využívaniu územia, k politickým a spoločenským nezhodám, k negatívnym zásahom do prírody národného parku
- zvyšovaním podielu zastavanosti sa stráca charakter typickej tatranskej a podtatranskej krajiny
- zvýšená periodicitá klimatických a prírodných javov (veterné a podkôrnikové kalamity, povodne, lavíny...)
- pretrvávajúca rivalita a nesúdržnosť jednotlivých stredísk cestovného ruchu s vedením národného parku
- sústredenie sa predovšetkým na budovanie infraštruktúry namiesto zlepšovania marketingu a manažmentu
- chýbajúca špeciálna legislatíva pre podnikanie a kontrolu kvality služieb
- extrémne rozvíjanie zábavných a športových aktivít so zvýšenými nárokmi na územie môže zúžiť fenomén Tatier na obyčajnú kulisu a tým znehodnotiť prírodný potenciál ako prioritný účel návštevy
- rastúca medzinárodná konkurencia na trhu cestovného ruchu predovšetkým v sektore zimnej lyžiarskej turistiky a športu
- svetová finančná kríza

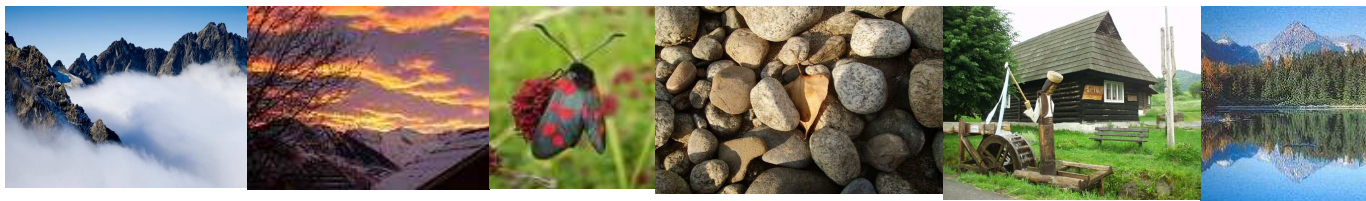

**charakteristické črty
krajiny**

Predpoklady trvalo udržateľného rozvoja CR

- **oblasť rozvoja CR** predpokladá, že verejné inštitúcie sa stanú partnermi a nie prekážkou pri uplatňovaní nového manažmentu územia na základe jasných a nemenných pravidiel, ktoré fungujú na medzi sektorovom partnerstve, kde panuje vzájomná dôvera, spolupráca a partnerstvo
- **informačná spoločnosť a rozvoj CR** predpokladá, že chránené územia najvyššej kvality sa stanú neopakovateľnou destiláciou poskytujúcu komplexnú starostlivosť a bezproblémovú dostupnosť všetkých služieb prostredníctvom IT technológií
- **veda, výskum, inovácie a rozvoj CR** predpokladá podporu stratégie, aby sa územia NP stali v spojení zodpovedného prístupu k CR prostredníctvom svojich výskumných a vzdelávacích aktivít
- **vzdelanie, zamestnanosť a rozvoj CR** predpokladá, že tam kde je ekonomika „šetrného“, CR postavená na službách celého spektra podnikateľských subjektov. Ich hlavným charakteristickým znakom správania sa je **sociálna a environmentálna zodpovednosť**. Predpokladá sa aktívna participácia **miestneho obyvateľstva** s dôrazom na podporu komunitných programov pre oblasť vzdelávania a podporu zamestnanosti

Odporúčania

- **Odporúčanie 1:** Malo by sa pripraviť vyhlásenie o hodnotách Národných parkov Slovenskej republiky, ako kľúčového exkluzívneho prvku v sieti chránených území a všetky zainteresované inštitúcie by ho mali presadzovať na Slovensku aj na medzinárodnej úrovni. Toto vyhlásenie by malo tvoriť základ všetkých budúcich vízií a manažmentových plánov v národných parkoch.
- **Odporúčanie 2:** Udržať a dlhodobo zabezpečiť štandardné inštitucionálne postavenie národných parkov v SR formou samostatných právnych subjektov s umožnením výkonu štátnej správy s integráciou odbornej podpory v oblasti ochrany prírody a zároveň inštitúcie zaisťujúcej účelovú správu majetku štátu a verejných vzťahov .
- **Odporúčanie 3:** Zabezpečiť, aby žiadne rozhodnutia v oblasti ochrany prírody v NP nevyústili do oslabenia národného, medzinárodného, kultúrneho a environmentálneho postavenia národných parkov Slovenskej republiky.
- **Odporúčanie 4:** Vláda Slovenskej republiky by mala posilniť ciele manažmentu národných parkov ich vyhlásením prostredníctvom zákonov, s bližším určením ochranných podmienok pre jednotlivé národné parky, (s možnosťou explicitného odkazu na systém IUCN) tak aby sa naplnili požiadavky územia kategórie II. (§ 15 ods. 3 zákona č. 114/1992 Sb.).
- **Odporúčanie 5:** MŽP SR ako zodpovedný orgán by mal ustanoviť režim manažmentu národných parkov s prihliadnutím na ich cezhraničný význam, ktorý bude schopný čeliť tlakom na rozvoj zo strany obcí, miest, developerov, ktoré by mohli negovať dosiahnutie cieľov ochrany prírody a dedičstva.

- **Odporúčanie 6:** Systém zonácie národných parkov by mal byť založený na štandardných princípoch biosférických rezervácií UNESCO a systéme kategórií IUCN .Mal by byť nástrojom na zachovanie hodnôt národných parkov Slovenskej republiky, na realizáciu odsúhlasenej stratégie , plánu manažmentu a základom pre činnosti na území parku vrátane stupňa zasahovania a pravidiel pre rozvoj cestovného ruchu
- **Odporúčanie 7:** Dlhodobý plán manažovania návštevníkov a usmerňovania cestovného ruchu by sa mal vypracovať na základe spracovaných analýz vplyvu na prírodné prostredie, s prihliadnutím na územnú distribúciu a so zapracovaním všeobecných dokumentov a koncepcii trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v regióne, zapracovaním princípov Lisabonskej stratégie.
- **Odporúčanie 8:** Turizmus by mal byť v súlade s únosnosťou jednotlivých území národných parkov, mal by spĺňať požadované štandardy kvality a namiesto masového turizmu by mal byť založený na trvalo udržateľných princípoch. V prvej a druhej zóne by sa nemala budovať žiadna ďalšia turistická investičná infraštruktúra. Väčšia pozornosť by sa mala zamerať na zlepšovanie kvality existujúcej infraštruktúry a zariadení na usmernenie pohybu návštevníkov, pri súčasnom dodržaní zachovania špecifického krajinného rázu.
- **Odporúčanie 9:** Športové zariadenia, ktoré najviac poškodzujú životné prostredie, ako napr. snežné skútre a terénne motocykle, by sa nemali povoliť v územiach národného parku . Všetky ostatné športové a turistické aktivity by sa mali udržať v existujúcich územiach a trasách navrhnutých pre tieto aktivity, v súlade s návštevným poriadkom.

Môže to byť alternatíva?

Divočina ako ponuka cestovného ruchu

Dobrodružstvo

Relax

Poznávanie

Ďakujem za pozornosť